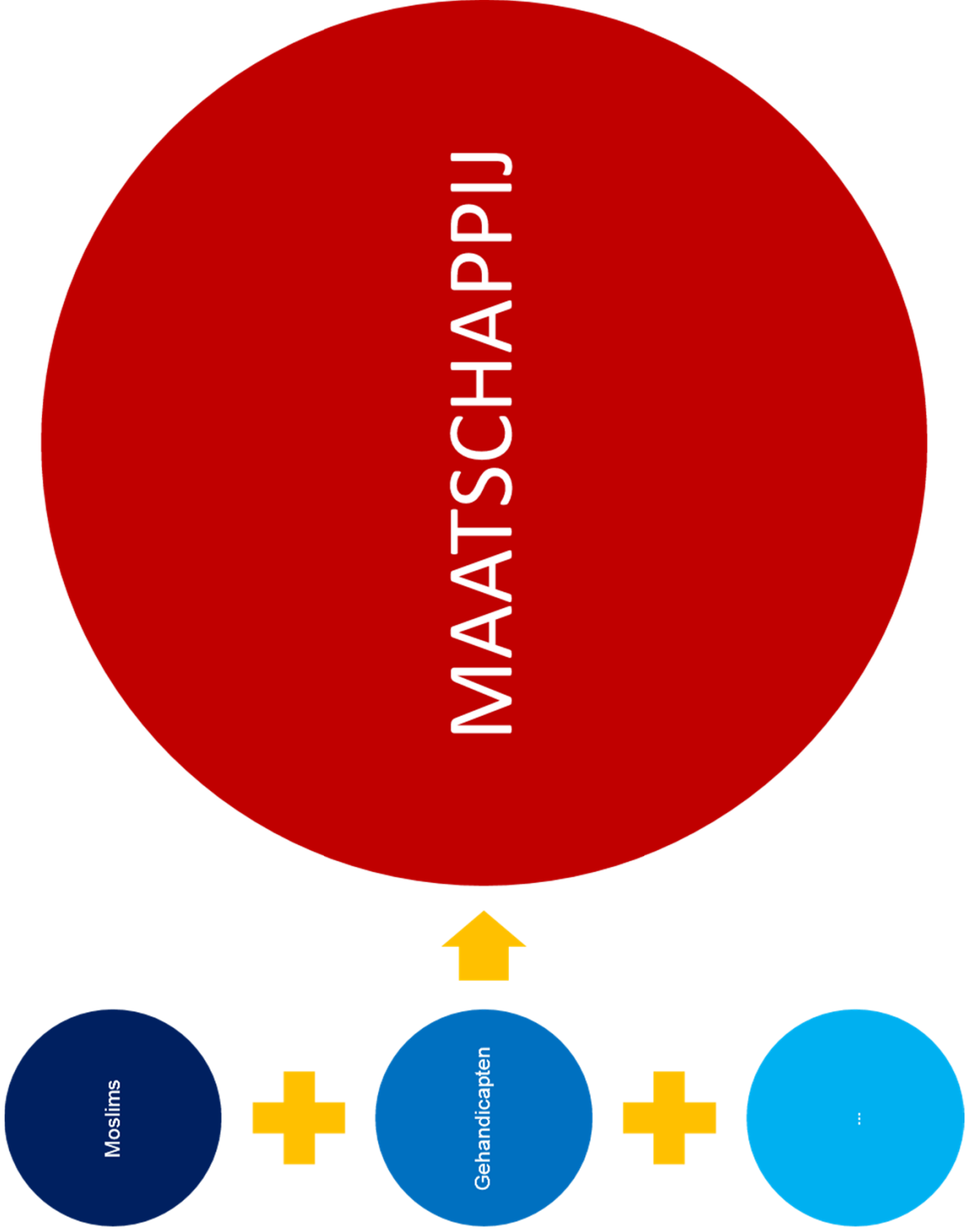

**Interfederaal Centrum voor
gelijke kansen en bestrijding
van discriminatie en racisme**

De meerderheid schoeit de
gewoontes, structuren,
regels, ... op eigen leest

De maatschappij blijft
ontoeankelijk voor
minderheidsgroepen

De minderheden blijven de
zwakkeren in de
samenleving

Omgeving speelt in op
anders zijn

→ PAST ZICH AAN

PARADIGM SHIFT

MEDISCHE VISIE
OP HANDICAP

SOCIALE VISIE OP
HANDICAP

Exclusie

Segregatie

Integratie

Inclusie

**LATEN WE OPHOUDEN
MET INTEGREREN
EN BEGINNEN
MET SAMENLEVEN**

Loesje

Postbus 1045

6801 BA Arnhem

www.loesje.nl

Denken in barrières en middelen

Welke barrières werp ik zelf op en wat kan ik doen om die barrières weg te werken ?

Eigen werking als persoon en als organisatie in vraag stellen (vraagt voortdurende reflectie)

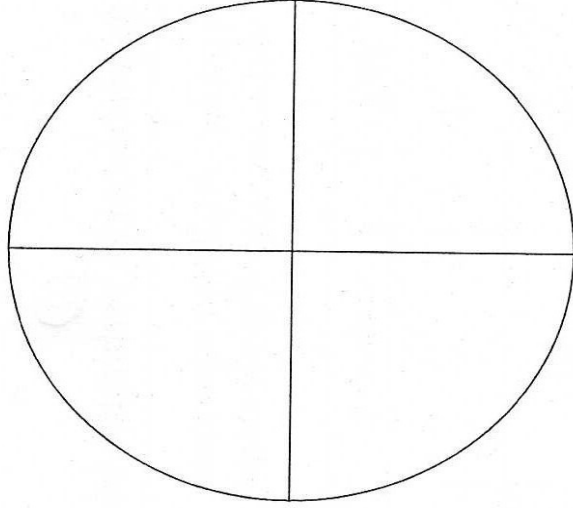
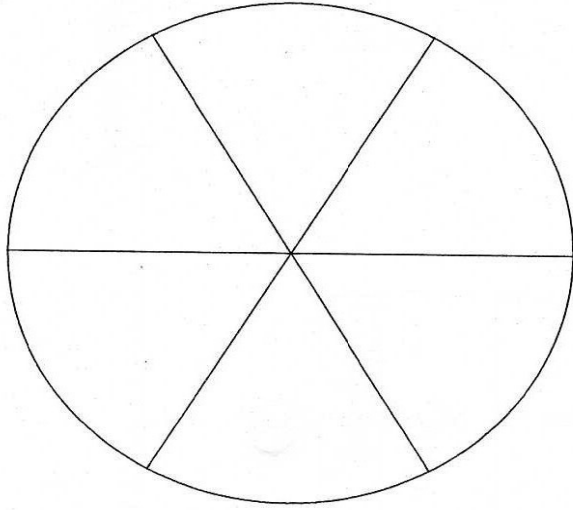
Leerkracht is niet verantwoordelijk voor het wegwerken van problemen, maar wel voor het opheffen van barrières

Barrières kunnen opgeheven worden, handicap niet

Vaak gaat het om barrières die men zelf opgeworpen heeft

4 Stel de breuken voor op een schijfdiagram. Vul dan aan: $<$, $>$ of $=$ en noteer het antwoord. .... / 2

- a Dit jaar was de tribune bij een zwemwedstrijd voor $\frac{2}{6}$ gevuld.
Vorig jaar was de tribune bij diezelfde wedstrijd voor $\frac{1}{4}$ gevuld.
In welk jaar waren er de meeste toeschouwers?

$$\frac{2}{6} \quad \dots \quad \frac{1}{4}$$

Antwoord: .....

①

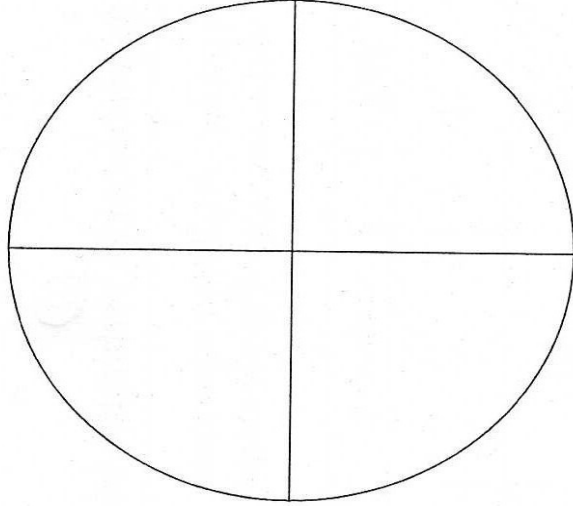
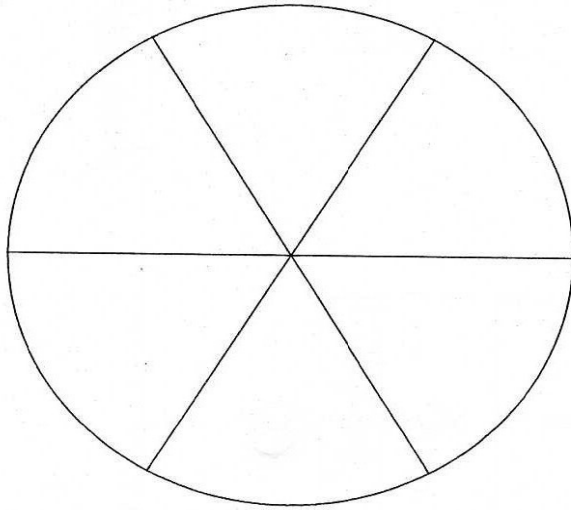
②

③

4 Stel de breuken voor op een schijfdiagram. Vul dan aan: $<$, $>$ of $=$ en noteer het antwoord. .... / 2

- a Dit jaar was de tribune bij een zwemwedstrijd voor $\frac{2}{6}$ gevuld.
Vorig jaar was de tribune bij diezelfde wedstrijd voor $\frac{1}{4}$ gevuld.
In welk jaar waren er de meeste toeschouwers?

①

②

$$\frac{2}{6} \dots \frac{1}{4}$$

③

Antwoord: .....

ONAANGEPASTE
OMGEVING

TOEGANKELIJKE
OMGEVING

Universal Design for Learning

- houdt rekening met diversiteit
- vertrekt bij de voorbereiding
- minder arbeidsintensief dan aanpassingen achteraf
- levert meer resultaat op
- komt ten goede aan iedereen

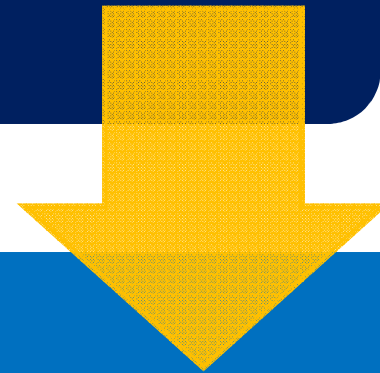
Traditionele aanpak

- Diversiteit bij leerlingen is een probleem en barrières bij het leren zijn inherent aan de capaciteiten van de leerlingen
- Curricula staan vast en moeten aangepast worden om met de diversiteit bij leerlingen om te gaan
- Aanpassingen kunnen resulteren in lagere verwachtingen voor sommige leerlingen

Universal Design for Learning

- Diversiteit bij leerlingen is de norm en barrières bij het leren ontstaan door niet flexibele 'one size fits all' curricula
- Curricula moeten zo ontworpen of herontworpen worden dat ze van bij het begin tegemoet komen aan de noden van een grote groep leerlingen
- Curricula die flexibel zijn en tegemoet komen aan de noden van de meeste studenten resulteren in hoge verwachtingen voor alle leerlingen

TOEGANKELIJKE
OMGEVING

Redelijke
aanpassingen

Redelijke aanpassingen

“Als aanpassing wordt beschouwd, elke concrete maatregel, van materiële of immateriële aard, die de beperkende invloed van een onaangepaste omgeving op de participatie van een persoon met een handicap neutraliseert”

Voorbeelden voor onderwijs

- schoolgebouw
- organisatie
- hulpmiddelen
- lesmateriaal
- examentijd
- opdrachten
- curriculum

GEEN BEVOORDELING, MAAR COMPENSATIE
VAN DE NADELEN VAN EEN ONAANGEPASTE
OMGEVING

Een aanpassing

- is afgestemd op de specifieke en individuele ondersteuningsbehoeften van de leerling
- laat toe dat de leerling op eigen niveau kan deelnemen aan dezelfde activiteiten (verhoging participatie)
- laat toe dat het werken in de klas zo zelfstandig mogelijk verloopt
- garandeert de veiligheid en respecteert de waardigheid van de leerling met een handicap

Gelijkekansendecreet (10 juli 2008)

Verbiedt discriminatie (een verschil in behandeling dat niet objectief en redelijk kan worden gerechtvaardigd)

Ook het weigeren van redelijke aanpassingen voor een persoon met een handicap wordt gezien als een vorm van discriminatie

“Er is sprake van het weigeren van redelijke aanpassingen voor een persoon met een handicap als aanpassingen worden geweigerd die geen onevenredige belasting betekenen, of waarvan de belasting in voldoende mate wordt gecompenseerd door bestaande maatregelen”

- de belasting mag zwaar zijn, het gaat om een mensenrecht, maar niet onevenredig
- de aanpassingsplicht is een voortdurende plicht
- de redelijkheid van een aanpassing wordt steeds individueel en in overleg met alle betrokkenen beoordeeld

Criteria voor redelijkheid

- Kostprijs
- Gebruiksfrequentie en gebruiksduur
- Impact op de organisatie
- Impact op de omgeving en op de andere leerlingen
- Ontbreken van alternatieven

Met een handicap naar de school van je keuze

*Redelijke aanpassingen
in het onderwijs*

CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSEN
EN VOOR RACISMEBESTRIJDING

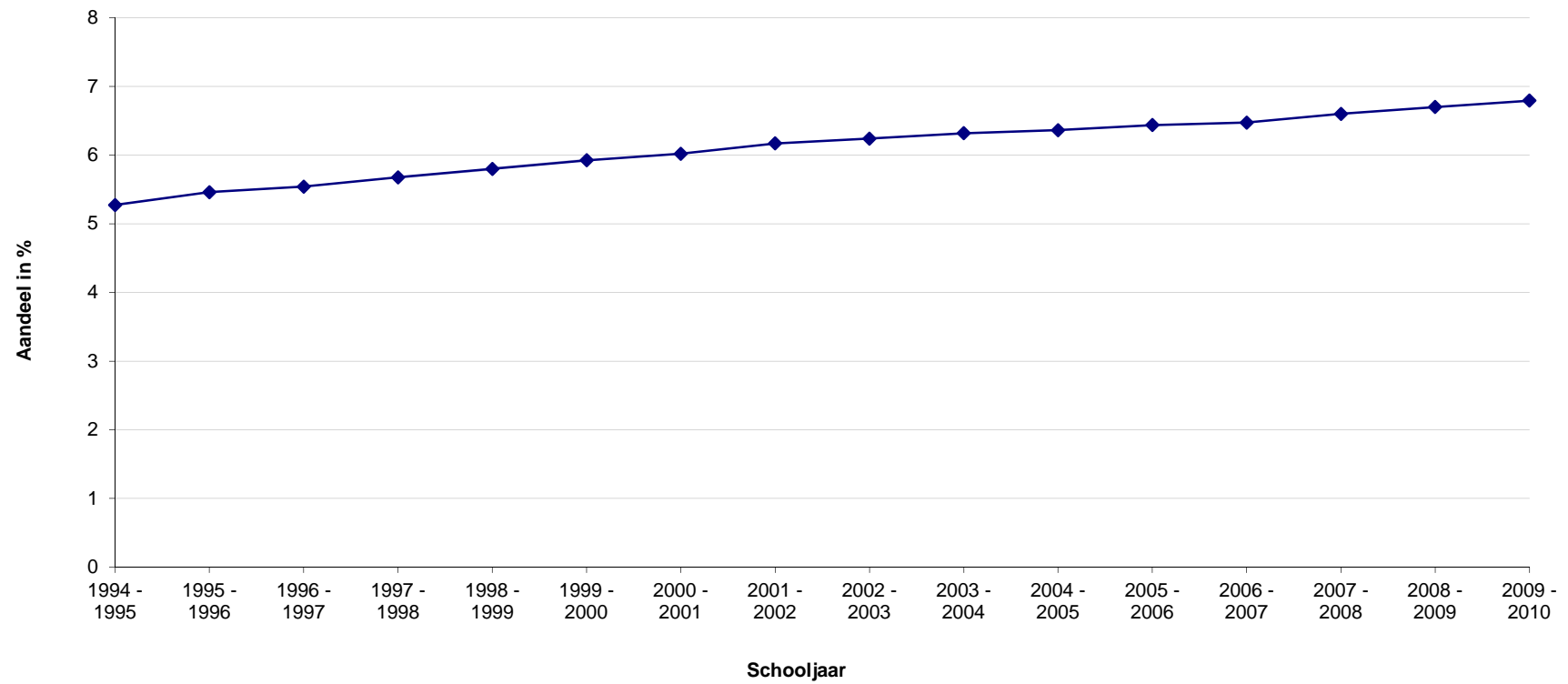
Cijfers Vlaanderen

Van alle leerlingen in Vlaanderen loopt vandaag **4,6 procent** school in het BuO

Het Europees gemiddelde lag in 2004 al lager dan **3 procent**

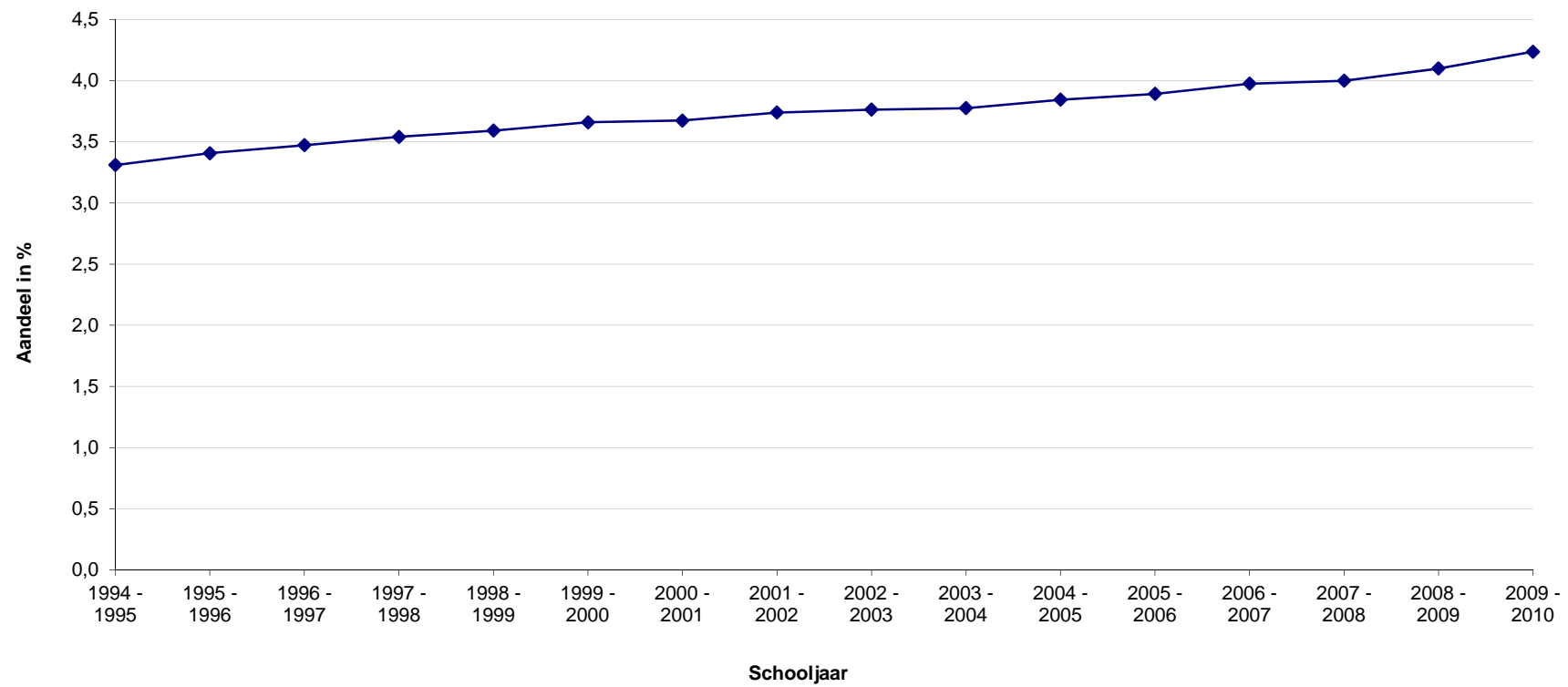
Vlaanderen zit hiermee helemaal onderaan de rangschikking

Schoolbevolking in het buitengewoon lager onderwijs t.o.v. de totale schoolbevolking in het lager onderwijs

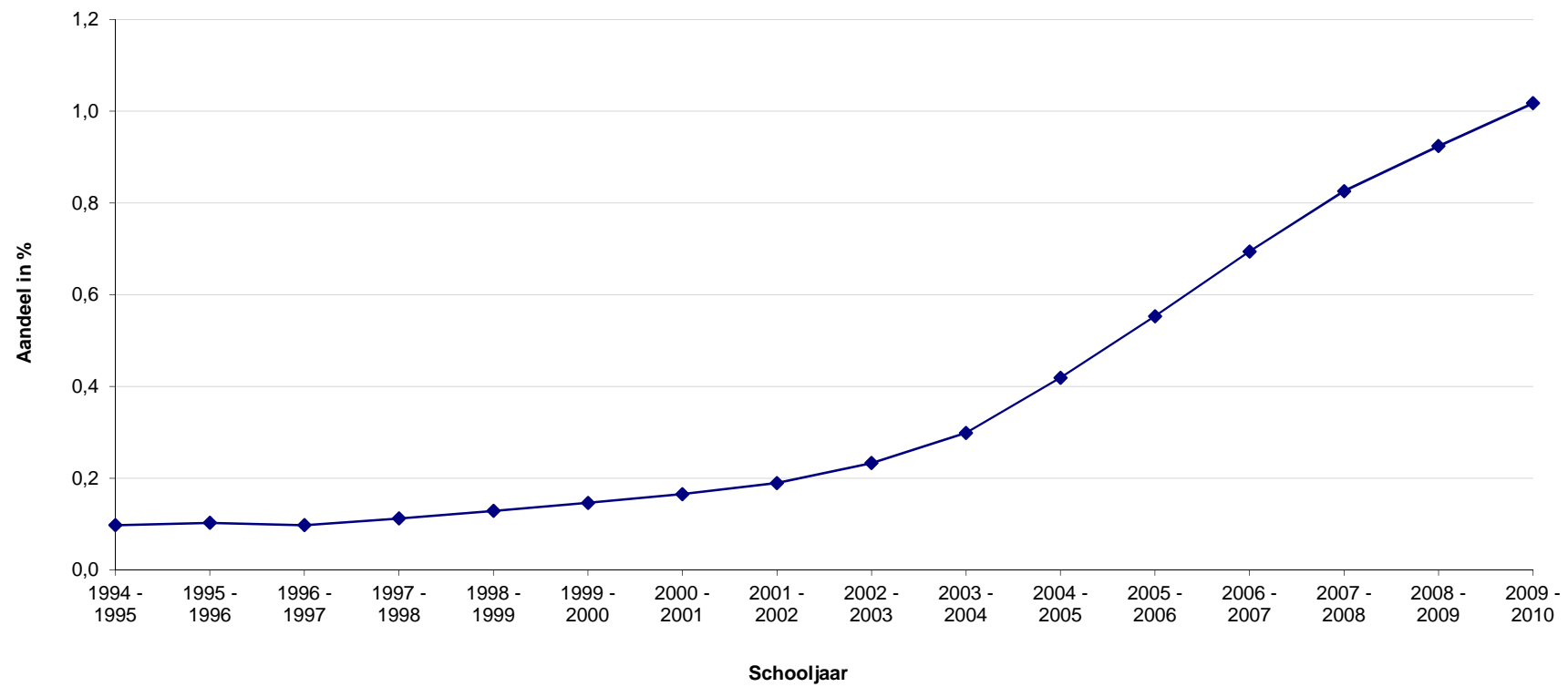

Schoolbevolking in het buitengewoon secundair onderwijs t.o.v. de totale schoolbevolking in het secundair onderwijs

Schoolbevolking in het geïntegreerd onderwijs t.o.v. de totale schoolbevolking in het gewoon basis- en secundair onderwijs

LAGER
ONDERWIJS

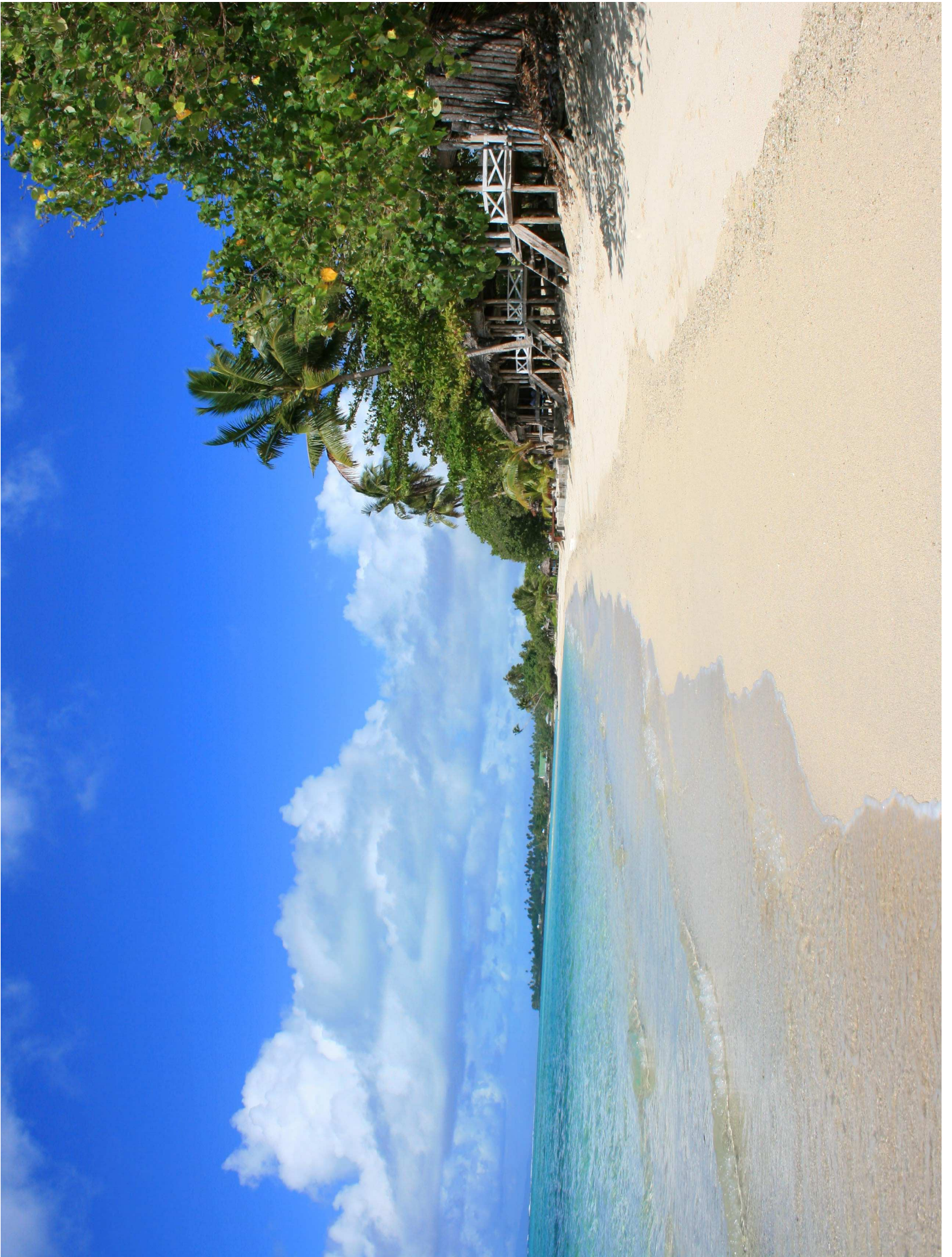
28.307 op
399.729

2 / 30

SECUNDAIR
ONDERWIJS

20.495 op
415.136

1,5 / 30

VN-Verdrag

“Personen met een handicap omvat personen met langdurige fysieke, mentale, verstandelijke of zintuiglijke beperkingen die hen in wisselwerking met diverse drempels kunnen beletten volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met anderen te participeren in de samenleving.”

VN-Verdrag (artikel 24)

- recht op inclusief onderwijs
- verdragsluitende staten moeten een inclusief onderwijssysteem waarborgen
- verplichting tot ondersteuning + redelijke aanpassingen

- recht redelijke aanpassingen is onmiddellijk afdwingbaar (Concluding Observations Spanje)
- werk maken van wetten die scholen verplichten om de nodige aanpassingen aan het curriculum te doen voor leerlingen met een handicap (Concluding Observations Spanje)

Concluding Observations (VN-Comité – sept. 2014)

- Ontwikkelen van een coherente strategie rond inclusief onderwijs
- Toekennen van de nodige financiële, materiële en menselijke middelen
- Voorzien van de nodige ondersteuning: toegankelijke schoolomgeving, redelijke aanpassingen, individuele leerplannen, technologische hulpmiddelen, toegankelijk en aangepast lesmateriaal

- Gebruik van braille en gebarentaal
- Erover waken dat inclusief onderwijs geïntegreerd wordt in de lerarenopleidingen en in de permanente vorming

VN-Hoge Commissaris voor Mensenrechten (UN-HCHR)

- onderwijswetgeving moet een duidelijke definitie van inclusief onderwijs bevatten en een non-discriminatie clause die het weigeren van de toegang tot gewone scholen verbiedt en die de continuïteit van het onderwijs waarborgt
- schooloriëntatie gebaseerd op handicap moet worden stopgezet

- de noden van scholen moeten in kaart worden gebracht
- het wetgevend kader moet eisen dat alle mogelijke maatregelen worden genomen om uitsluiting te vermijden
- wettelijke bepalingen die leerlingen op grond van hun handicap uitsluiten van het gewoon onderwijs moeten worden opgeheven
- planning om de nodige voorwaarden voor inclusie te realiseren

- politieke moed en gezag om in te gaan tegen institutionele weerstand
- omvorming van scholen voor buitengewoon onderwijs tot expertisecentra
- de beste leerschool voor inclusie is inclusie: leerlingen met een handicap moeten deel gaan uitmaken van gewone scholen om het begrip van inclusie te vergroten
- werken met indicatoren

4 A's:

- AVAILABILITY
- ACCESSIBILITY
- ACCEPTABILITY
- ADAPTABILITY

1. principeel inclusief van aard:

“Kinderen met een handicap hebben dus in beginsel het recht om naar de school te gaan waar ze naartoe zouden gaan indien ze geen handicap zouden hebben gehad”

2. universeel ontwerp:

“Inclusief onderwijs veronderstelt dat niet zozeer de persoon met een handicap zich aanpast aan de omgeving, maar dat de omgeving meer geschikt wordt gemaakt voor de persoon met een handicap”

3. 'disability awareness':

“het verdrag schrijft voor dat de opleiding van onderwijspersoneel onder meer 'disability awareness' [...] moet omvatten”

4. toegankelijkheid:

“Daarnaast zijn – gelet op de toestand van de bestaande schoolinfrastructuur voor Vlaanderen – waarschijnlijk ingrijpende maatregelen nodig om het toegankelijk maken van de onderwijsinfrastructuur te garanderen”

5. redelijke aanpassingen:

“geen passieve houding [...] die erin bestaat eventueel gevraagde aanpassingen als disproportioneel af te wijzen, maar [...] actief mee op zoek gaan naar oplossingen”

M-decreet

van een passieve invulling van het begrip 'draagkracht'

naar het actief zoeken naar *redelijke aanpassingen*

www.diversiteit.be

gert.backx@cntr.be

02 212 31 51